

REPRÍZ

Méhes György *Heten, mint a gonoszok* című tévéjátékát mintha már láttam volna.

Hol is? Gyárfás Miklósnál? Shakespeare-nél? Lengyel Menyhértnél? Svarkinnál? Vagy egy régi némafilm kockáin? Vagy egy műkedvelő előadáson? Vagy mást?

Vannak tartalmi és dramaturgiai közhelyek, amelyek a száztizenharmadik feldolgozásban egyszerre vadonatújnak hatnak. S akadnak nem is oly ismerős motívumok, amelyek több irányból visszaköszönek.

Először is témaként adódik: a lakáskérdés. Általános társadalmi probléma, garantált közügy, nem mellőzhető, az összes népi demokráciákban küszködnek vele. Parlamenti felszólalásokban éppúgy előfordul, mint a háziasszonyok piaci csevejeiben. Ekörül létezik egy szövetkezet. Összes tisztviselőivel, beosztottaival és mindenki rokonaival. A jóindulatú, de tohonya elnökkel, annak több évtizeddel fiatalabb babájával, a hegyesedő orrú elnökhelyettesnővel, annak ígéretszegő lovagjával, a családi válságba jutott divattervezőnővel, annak rabbiátus férjével, továbbá a főkönyvelővel, a meóssal, a férfiszabóval, a takarítónővel. A szövetkezet tagjai számára évenként fölépül egy lakás. Nem hatszáz, mint Gyárfás Miklós

hajdani darabjában, csupán egyetlenegy. Viszont húsz évvel modernebb kivitelben. Ezt kellene sokfelé osztani. Az elnöknél sorra megjelennek a fent említett tí-

pushősök, s szinte libasorba állva, ki nyomós érvekkel, ki taktikával előadja a lakásigényét. Mármost kire jusson a döntés? A főnök, akinek értelmi képessége

Schütz Ila

nem felülmúlhatatlan, nagy gondban van. Am ekkor Lórika, a játék-mester, kikacsint egy próbababa mögül, egyenesen a Szentivánéji álom-ból érkezve. A szemfüles tanuló lány jól manipulál, összezavarja a frontokat, pártot üt a jelöltek között, meghát-rálásra készíti a fon-dorkodókat. S végül a legrászorulóbb, egy finci kis nadrágszabó kapja meg a lakást. Happy end.

Méhes György, a Romániában élő magyar író, igen rokonszenves szerző. Erre vallott a tévéjáték előtt elhang-zott okos-szerény bevezetője is. De karakter-ábrázoló képessége erő-sebb, mint vígjátékírói temperamentuma. Heten, mint a gonoszok? Méhes nem gonoszokat ábrázol, hanem a saját érde-keikért ellenszenves taktikázó embereket. De eleven figuráinak nincs elég komikai életerűk. Egy skolasztikus drama-turgia szűk iskolafolyo-sóján haladnak előre, koccannak össze, majd fordulnak vissza. S za-vartalanul pergő dialó-gusaikban sincs igazi szövegumor. Így Haj-dufy Miklós, a rendező sem vállalkozhatott több-re a történet lebonyolí-tásánál. Ő is reprízként adta elő a játék pedáns fordulatait.

A tévédarabban György László, Békés Rita, Kaló Flórián, Földi Teri, Sze-gedi Erika, Szénási Ernő és Schütz Ila vállalt szinte egyenrangú szerepet.

Nyugalmas ház

Voltaképpen mi is lehet az az abszurd-dráma? Vagy legalábbis mit jelent ez a fogalom, ha egy olyan produkciót jelölnek vele, amelyet a képernyőn láthatunk? Görgey Gábor rövid, gyorspergésű, feszesen komponált játékára, a *Nyugalmas ház*-ra például többen is mondták, hogy ez afféle jel-legzetes abszurd. Miért? Mert meghatározatlan vilá-gban játszódik? Mert szereplői másként visel-kednek, mint ahogy azt a megszokás elvárná töl-lük? Mert itt a pirolámpás ház bentlakói nem vetkőznek, hanem öltöznek s az urak ide nem ki-ruccanni járnak, hanem megpihenni? S mert a hölgyek nyárspolgári vágyaikat s a „magasabb” erkölcsi értékeket sajátos módon keresik?

Kaján tréfa. Irónikus kedvű írója ebből a jel-zett, egyetlen ötletből egy álszent és képmutató polgári magatartás szatírát bontja ki. S bár a „fordított világ” nem ismeretlen ötlet, Görgey mégis úgy bánik vele — olyan takarékosan és koncentráltan használja fel —, hogy mégis ere-deti, csak általa írhatott mű kerekedik belőle. A sikamlós történetecskét pedig oly tartózkodóan, jóízűséggel, elegánsan kezeli, hogy nem hagy ben-nünk kételyt: a színhelyet csak a nagyobb mulat-ság kedvéért választotta — de a frappáns gondo-lat szolgáltatásban.

Ez az írói látásmód — melynek a *Nyugalmas ház* inkább jelenlétére és lehetőségeire utal — lét-rehoz majd még nagyobb műveket is. Addig fo-gadjuk szívesen a fanyar-okosan fölkinált szóra-kozást. S azt a rendezői teljesítményt is, amely-nek nagy része van abban, hogy helyesen értjük az írói gondolatot.

Major Tamás színpadon is érvényesített felfo-gását költöztette át a televízióba. Az ő rendezői szemlélete szerint a játékról nem azt kell elhítenni, hogy az valóság, de éppenséggel hangsúlyozni kell annak játék jellegét. Tehát nem illúziókat kell éb-reszteni, inkább eloszlatni azokat. Különösen he-lyénvaló gyakorlat ez, az ilyenféle hangvételű mű-veknél. És mert ez a felfogás egészen másfajta színészi stílust is igényel, jegyezzük meg, hogy Major a színészvezetésben is példásan következe-tes. Kitűnő partnereket talált e játékhoz, különö-sen a „két hölgy”, Törőcsik Mari és Ronyecz Má-ria személyében, de kifogástalanul „másféle” volt a „három úr” is: Iglódi István, Gellei Kornél, Hor-váth József.

GALSAI PONGRÁC

HÁMORI OTTÓ